

Privilegia a samospráva města Toužimi

Nositelem městských privilegií byla městská obec tvořená plnoprávními měšťany tzv. "osedlími." Privilegia byla udělována feudální vrchností města a některá z nich musela být navíc schvalována panovníkem. Plnoprávným měšťanem čili "osedlým" se mohl stát pouze ten, kdo ve městě (tj. uvnitř městských hradeb) vlastnil nemovitost, byl zde nejméně tři roky usídlen a platil městské dávky (daně). Obyvatelé předměstí a dále nemajetní tovaryši, učedníci, podruzi, čeled' a městská chudina proto nemohli být plnoprávními měšťany.

Toužimská městská obec vznikla vlastně z obce útvinské a proto požívala i stejných privilegií, jenž byla v pohusitských dobách rozšířena asi o právo na rychtu (na volbu městského rychtáře, který se tímto změnil z panského na městského úředníka). K nim, jak již víme, přibylo nové právo na hradby, nový městský znak a pečeť a nové trhy. Jedním z nejdůležitějších městských privilegií bylo právo na městskou samosprávu, jejímž orgánem byla městská rada. Městskou radu ze svých řad volila městská obec, kterou od 17. stol. mohli tvořit i obyvatelé předměstí. Byla potvrzována čili "sázena" feudální vrchností města (prostřednictvím panského úředníka). Její působnost byla velmi široká a vztahovala se na úpravu, pořádek a zabezpečení všech obecních, policejních, finančních, řemeslnických, obchodních záležitostí, na soukromoprávní i trestní záležitosti měšťanů včetně soudnictví. Stejně jako ve většině jiných měst měla asi i toužimská městská rada 12 členů - konšelů, kteří se pravidelně střídali v čele rady ve funkci purkmistra čili starosty. Od pol. 17. stol. máme doloženo, že rada sestávala z 12 radních, z nichž pouze čtyři (zvaní "starší" nebo "zkušení" radní nebo též purkmistři) se střídali ve funkci purkmistra (v pořadí první úřadující purkmistr byl označován jako "primas" čili primátor). Funkční období rady bylo nejméně jednoleté, bylo zřejmě nepravidelné. Z důvodu zajištění plynulosti městské správy a administrativy byla při obnovování rady obvykle vyměněna pouze část jejích členů (od pol. 17. stol. nejméně 2/3, přičemž do nové rady byli na místa "starších" radních jmenováni radní z předchozí rady). Městská rada se každodenně (zpravidla ráno) scházela na radnici a o jejích jednáních pořizoval městský písař zápis do tzv. městské knihy. Jednou ročně rada za přítomnosti panského úředníka konala slavnostní výroční soud, kde se řešily závažné záležitosti obce a obyvatel. Při té příležitosti byly vrchností vybírány městské dávky a obnovována městská samospráva. Městský rychtář se svými pomocníky, tzv. "přísežnými" byl rovněž volen městskou obcí a schvalován vrchností. Byl podřízen městské radě a vykonával její rozhodnutí, řešil běžné přestupky, vedl soudní jednání, vybíral pokuty, zajišťoval bezpečnost a pořádek ve městě. Městské radě dále podléhali i další obecní úředníci a sluhové, např. hlásný, městští strážníci (celníci), pastýř, rourmistr, mistr učitel a kantoři v městské škole aj. Město mělo i tzv. hrdelní právo, mohlo zločince odsoudit k trestu smrti. Výslechy právem útrpným zapisoval městský písař do tzv. smolné či černé knihy, mučení a popravy vykonával kat, kterého si museli Toužimští najímat ve větších městech (Jáchymov, Cheb, Loket). Popraviště stávalo na Šibeničním vrchu, při silnici na Bochov.

Toužim za vlády pánů z Plavna - období rozkvětu

Někdy kolem r. 1488 Jindřich z Vřesovic toužimské panství prodal svému sousedovi, někdejšímu úhlavnímu nepříteli Jindřichovi III. z Plavna. Ten 22. dubna 1488 na základě povolení krále Vladislava Jagellonského vysadil na místě německé kolonizační vsi Schickenplas poblíž Odolenovic město Schönthal - Krásné Údolí a osadil ho německými kolonisty. 30. září (uvádí se též 29. září nebo 30. srpna) 1488 král Vladislav Jagellonský potvrdil privilegia města Toužimi.

Jindřich III. z Plavna byl více politikem než válečníkem, a proto, jak v Čechách tak i v sousední římsko-německé říši, dosáhl vysokých úřadů. Byl říšským purkrabím v německé Míšni, hejtmanem německých lén Království českého a v l. 1494-1504 zemským fojtem v Dolní Lužici. Zemřel v r. 1519 na svém hradě Hartenštejně u Bochova.

22. února 1500 Jindřich III. vymohl na králi pro Toužim privilegium na druhý výroční trh (rovněž osmidenní?) na sv. Šimona a Judy (28. 10.), na clo (vybírání od projíždějících kupců), na pečetění červeným voskem a na polepšení městského znaku.

Právo pečetit červeným voskem bylo vyhrazeno šlechtě a královským měšťům. Toužim, která byla městem poddanským, toto privilegium získala jako osmé město v západních Čechách (!) a v tomto směru předběhla řadu královských a jiných významných měst té doby (např. Loket, Kašperské Hory, Horní Slavkov, K. Vary, Ostrov aj.), což svědčí o jejím tehdejší významu.

Polepšení městského znaku spočívalo v přidání rodového erbu Plavenských (zlatý lev s červenou korunou a zbrojí na černém poli), který se dostal do horní poloviny štítu. Dosavadní znak byl v dolní polovině.

Také Jindřich IV. syn a nástupce Jindřicha III. z Plavna byl obratným diplomatem a politikem. Stal se oblíbencem nového českého krále Ferdinanda I. Habsburského a od r. 1542 až do své smrti v

r.1554 byl nejvyšším kancléřem Království českého. Když byla za šmalkaldské války (1546-47) v okolí Bečova v r. 1547 zablokována stavovským vojskem královská armáda, pobýval král Ferdinand I. v Toužimi.

Snad již za Jindřicha III. byly na toužimském hradě zahájeny stavební práce k jeho přeměně na renesanční zámek, který se stal jednou z hlavních rezidencí Plavenských. Obytná věž Janova hradu (tzv. donjon) byla nejdříve rozšířena přístavbou mohutného třípodlažního paláce obdélného půdorysu o rozměrech 35 x 16 m), dnešního západního traktu Horního zámku. Spodní podlaží tvořil rozlehlý, valeně zaklenutý sklepní sál, k němuž na východní straně přiléhal paralelní užší sklep. V nejspodnější části západní strany byly umístěny výklenky se čtyřmi dělovými střílnami klíčového tvaru. Ve druhém a třetím plochostropém podlaží se nacházely prostorné komnaty a síně bohatě zdobené nástěnnými malbami, jejichž fragmenty se zde dochovaly dodnes. O něco později byl přistavěn severní trakt s východním křídlem (to vzniklo ze starší gotické stavby) a hranolovou, v horní části osmibokou, věží. Původní hospodářský dvůr byl přestavěn a rozšířen na tzv. Amthaus, úřednický dům, dnešní Dolní zámek. Jeho stavba byla dokončena asi v r. 1544 (letopočet na klenáku portálu průjezdu), další stavební úpravy se zřejmě uskutečnily v l. 1576-78 (letopočty na stupních vřetenového schodiště sklepa). Fasády zámku zřejmě pokrývaly tehdy módní renesanční sgrafita.

Současně se stavbou zámku byl vybudován i nový panský hospodářský dvůr se sýpkami, stájemi, chlívky kovárnou, holubníkem, čeledníkem, kočárovnou a šafářstvím. Dvůr ležel za městskými hradbami, severovýchodně od zámku.

Jeho půdorysná dispozice měla podobu písmene "U", které se svým otevřeným koncem přimykalo k severní straně městských hradeb, jejichž část byla pak zbořena a dvůr se stal součástí města. Ve vnějším obvodovém zdivu objektů byly proto umístěny štěrbinové střílny a kolem vyhlouben příkop. Ve východním křídle dvora byla brána, později zvaná Židovská.

Dvůr i zámek byl zásobován vodou z tzv. "panského vodovodu", který byl napájen dřevěným potrubím ze Sedelského rybníka.

24. února 1536 Jindřich IV. městu udělil velmi cenné privilegium na pivovárečný a šenkovní monopol, mílové právo na obchod se solí, obilím a jiným zbožím a daroval mu "panský vodovod". Udělení tohoto privilegia je na svou dobu velmi neobvyklé, spíše tomu bývalo právě naopak.

Město mělo dva obecní pivovary, "starý" (dnes čp. 67, 68 a 69) a "nový" (nyní čp. 72), z nichž se dochovaly především jejich sklepy. Již před r. 1536 směly za poplatek (10 m. gr. z jedné várky) využívat vodu z "panského vodovodu". Privilegium potvrzovalo monopol města na výrobu piva na panství a jeho dodávání do všech panských a jiných hostinců a krčem, které však mohly odebírat i pivo z Bochova. Pivo muselo být dobré kvality a z každé várky (vařené z 10 strychů ječmene) muselo město odvést vrchnosti 1 zl. a dvě putny sladu. Dále bylo povoleno mletí sladu v panských mlýnech (Zámeckém a Schinkově), za jedno semletí muselo město odvést 3 malé gr. Vrchnost měla právo vařit si pivo pro vlastní potřebu dvora v městských pivovarech zdarma.

Mílovým právem bylo toužimským měšťanům potvrzeno výhradní právo na provozování obchodu se solí, obilím a dalším zbožím do vzdálenosti 1 míle cesty od města.

7. února 1538 se Jindřich IV. stal dědičným majitelem toužimského panství, když milevskému opatovi Janovi vyplatil starou Zikmundovu zástavu.

K r. 1560 k toužimskému panství patřily vedle 32 vsí také dvě města (Toužim, Krásné Údolí) a jedno městečko (Útvina).

Rozšířením městských privilegií, rezidenčním charakterem města a v neposlední řadě i rozmachem dolování stříbra a cínu v Krušnohoří a na Slavkovsku byly vytvořeny podmínky pro nebývalý hospodářský rozvoj města Toužimi, který se neprojevoval jen rozkvětem řemesel a obchodu (těž cechů), ale i čilým stavebním ruchem.

Růst bohatství a významu města se odrazil ve stavbě nové městské radnice. Ta vznikla zřejmě rozšířením té dosavadní o sousední měšťanský dům (jeho část má dnes čp. 98) a celkovou renesanční přestavbou. V nové radnici byla zřejmě zřízena městská škola. Z kdysi výstavné budovy, skvostného to klenotu města Toužimi, zbylo dnešní žalostné torzo - domy čp. 35 a 98.

Renesančně přestavovány byly i jednotlivé měšťanské domy, cenné prostory s typickými hřebínkovými klenbami se dochovaly v některých domech dodnes (např. čp. 57 a 98).

Městské hradby se stávají těsnými a tak nová zástavba vzniká již na předměstích, zejména kolem městských bran a hlavních cest z nich vycházejících.

Před Horní bránou vznikla čtvrť Předměstí. V "horním" Předměstí, které se rozložilo kolem cesty na Prahu vyrostly zájezdní hostince "U otřepaného měšce" (patřil městu, stál na místě dnešního obchodního domu Střela) a "Nová hospoda" (později "U bílého koníčka", nyní dům čp. 12, 148 a 66), na severním okraji byl zřízen nový městský hřbitov a postaven kostel sv. Martina.

V Předměstí (zejména v "dolním") dále vyrostly domy, chalupy a hospodářské usedlosti nových obyvatel města, chudších řemeslníků, obecních a panských sluhů, podruhů a čeledi.

Další předměstská čtvrť zvaná Vodní vyrostla na obecní pastvině před Kostelní branou. Typická vějířovitě uspořádaná uliční síť sbíhající se k městské bráně se zde uchovala dodnes. Rozšířena byla i již dříve existující "stodolová čtvrť" Stodoly.

S nástupem nové německé vrchnosti a s rozvojem města však dochází ke změnám v národnostním složení obyvatel města i panství. Německý živel postupně nabývá převahy V urbáři z roku 1553 najdeme mezi 155 toužimskými poplatníky jen asi 1/3 s českými jmény.

Např. se zde uvádí Blaha Reitzegk (Blahoslav Rejček), Jan Zalesnei (Jan Zálesný), Jan Beran, Ssymegk Mleinegk (Šimon Mlýnek), Mathausch Buinej (Matouš Bujný) aj.

V té době mohla mít Toužim až 150 domů a asi 500 až 900 obyvatel (z toho asi 400 až 500 "osedlých").

Chtěl-li se některý měšťan usadit v jiném městě, musel se zde před jeho městskou radou prokázat tzv. "výhostním listem", potvrzením o své trestní a morální bezúhonnosti a propuštění ze své domovské obce. Jeden takový "výhostní list" vystavený purkmistrem a radou města Toužimi pro toužimského měšťana Jíru Krejčíře (Jiřího Krejčího) dne 6. 4. 1509 se uchoval v archivu města Chebu (uložen v OA Cheb) a stojí v něm:

"...Wssem a wsselikterakym osobam a Rozliczneho duostojenstwie Lidem a Zwlasstie Wzacznee Opatrnosti Panom / Purgmistrom a Konsselom miest a miesteczek y wssem wuobec z dobrym lidem My Purgmistr a Radda miesta / Tauzima Sluzbu nassy wzkazujicze wssem nahorze dotczenym Osobam Znamo czinime tiemto listem Zie / j(es)t przedstupil przed nas Jira Krayczirz listu tohoto ukazatel A pozadal jest nas aby chom mu list je(ho) Zacho= / wanie dali Nato pokud j(es)t mezy nami obywal A my Znajicze to Zie slussne wierzy na nas Zada, Dali / jsme se ochetniewolnii radjiti a ywime tak pokud j(es)t mezynami sebym obywanim byl nadepsany Jy= / ra Krejczirz Zie j(es)t se mezynami slussnie a rzadnie y pocztiwie Zachowal jako na dobre(ho) nalezy niziadne / neslussne powiesti posobie nepozuostawiw jessto by czo je(ho) dobre(mu) Zachowanii to sskoditi mohlo, y protoz my / je(ho) Ztoho Slibu kteriz j(es)t nam s/ibil y nassy obczy propusstime A was wssech nahorze dotczenych osob Zadosti= / wie prosyme A wierzime kdez by se nadepsanii Jira Krayczirz mezy wass przichodil Zie jey mezy se przijmu= / cze snim milostiwie a laskawie nakladati raczite dobru wuoli je(mu) od sebe ukazujicze Aczby was kdy wczem sluss= / nem pozadal, Zie mu je(ho) dobre(ho) radnii a pomocznii budete jey wto Zastanucze Natom bez pochybenie Zwla= / sstnii libost okazete to uczinicze pro nas a pro je(ho) dobre a mrawne Zachowanie mezy nami ytakowuz nam, wam / y wietssie odpłaty Zasluzenie Tomu naswiedomie pro lepssy jistotu peczet miasta Nasseho kazalisjme przitis= / knuti ktomuto listu Jenz jest dan Den Czwtrtek Na den Slawneho hodu Bozie(ho) na nebe wstupenie, le= / tha Bozieho Tisiczeho pietisteho dewatheo."

(Pozn.: text v závorkách doplněn, jednotlivé řádky originálního textu jsou v tomto prepise odděleny lomítkem).

Toužim za vlády Hasištejských z Lobkovic

Posledním plavenským majitelem toužimského panství byl Jindřich V., syn Jindřicha IV. z Plavna. Spolu se svým bratrem Jindřichem VI. vedl v l. 1554-56 neúspěšný a nákladný boj o vedení české stavovské obce, který jej finančně vyčerpal. Když v r. 1565 Jindřich V. zemřel bez potomků připadlo toužimské panství tzv. gerským dědicům z nichž Jindřich Mikuláš Hasištejský z Lobkovic ostatní vyplatil a sám se stal jediným majitelem (panství bylo údajně zatíženo dluhem 70.000 kop m. gr., který dědici 22. 4. 1567 vyrovnali) s tím, že zůstává zachováno právo Jindřichovy manželky Doroty Kateřiny, roz. markraběnky z Brandenburg-Ansbachu, na výmínek.

Hasištejskou větev českého šlechtického rodu Lobkoviců založil Mikuláš Chudý z Lobkovic, který byl spojencem krále Václava IV. (v roce 1418 vedl trestnou výpravu proti odbojnému Jindřichovi II. z Plavna). Získal po Plavenských hrad Hasištejn a usadil se tam.

V r. 1567 je doložena stížnost poddaných na svou vrchnost, která omezovala jejich práva. Zřejmě se jedná o stížnost města Toužim ohledně porušování jeho pivovárečného a šenkovního monopolu, protože byl vybudován panský režijní pivovar a ten začal zásobovat panské hostince a krčmy svým pivem. 24. 12. 1568 zemřel Jindřich VI., rovněž bez potomků.

21. května 1570 potvrdil městská privilegia císař Maxmilián II. Habsburský.

V r. 1582 Jindřich Mikuláš zemřel a jeho dědictví se ujali Albrecht, Mikuláš a Kryštof, jeho synové, kteří 23. dubna 1591 městu Toužimi potvrdili jeho dosavadní privilegia, k nimž navíc přidali právo odvolávat se na všechny soudy Království českého.

25. června 1591 císař Rudolf II. Habsburský městu udělil (či potvrdil?) privilegium na vybírání mýtného z vozů projíždějících městem a zásobujících horní města (Horní Slavkov, Krásno aj.). Mýtné mělo sloužit k údržbě silnic, z jednoho těžkého povozu se vybíralo 4 m. gr., z polovičního a sladovnického nebo obilního 2 m. gr., z jednoho sudu vína 24 m. gr.

29. května 1596 se vdova Dorota Kateřina vyrovnala s bratry Lobkovic (vyplatila asi dluh, který činil 36.175 zl. 40 kr.) a tím se zřejmě ujala svého práva na Toužim, kde se také usídlila.

V r. 1598 povolala na místo zástupce (kaplana?) toužimského evangelického faráře (pastora) Kryštofa Fürganga katolického kazatele, diákona Mikuláše Scheppera, čímž proti sobě pobouřila veškeré protestantské obyvatelstvo města.

8. června 1604 Dorota Kateřina v Toužimi zemřela a po sporu o její dědictví bylo toužimské panství 2. června 1606 přirčeno, tehdy již jedinému žijícímu lobkovickému dědici, Kryštofovi s tím, že dědičkám zemřelé musí vyplatit někdejší částku.

16. října 1607 vydal purkmistr a rada města Toužimi nařízení ohledně potvrzení kantora Petra Schwarze v jeho dosavadní funkci kantora a varhaníka a stanovení jeho příjmů a požitků. Mimo jiné zde stojí, že "dlouholetý kantor městské školy a kostelní varhaník P. Schwarz má zachovávat poslušnost farářů K. Fürgangovi, jakož i se svými kolegy, kaplanem a mistry učitelů má žít v míru a dále má chlapce ve školách náboženství, žalmům a čtení pilně vyučovat, s náležitou skromností pěstovat, nikoliv holi a rákoskou přes obličej bít, nýbrž na jiná místa, horlivě pěstovat hudbu a zvláště chudé k učení přidržovat..." Mimo jiné se zde dovídáme i o tehdejší výši školného, které činilo 6 m. gr. za čtvrtletí.

V r. 1608 se město obrátilo na svého pána s prosbou o pomoc při sporu s dědičkami Doroty Kateřiny, které na město požadovali vyplacení "zemské defenzijní daně" ve výši 2.000 tolarů.

19. března 1609 Kryštof potvrdil městu jeho privilegia, ovšem s výhradou již zmíněného pivovárčnického a šenkovního monopolu, a dále mu povolil využít při stavbě městského vodovodu rybníků u Kosmové nebo Třebouně.

Městský vodovod byl napájen z Rourového rybníka (leží směrem ke Kosmové) odkud byla voda vedena dřevěnými rourami (pod zemí) k městu a pak dále Kostelní ul. ke kostelu, kde byla tzv. "výměna" rozdělující ho na dvě větve. Jedna napájela velkou dřevěnou kašnu na náměstí (stála před dnešním domem čp. 55). Druhá pak kašny obou pivovarů v Pivovarské ulici a dále kašny v dnešních ulicích Družstevní a Pod brankou (všechny kašny byly dřevěné). Dnešní kamenná kašna na náměstí byla vybudována asi až v pol. 18. stol. a upravena kolem r. 1932 (nahrazení dvou mís pylonem). Na provoz vodovodu dohlížel tzv. rourmistr či "rourovtač". Kašna a "výměna" musely být v zimě zateplovány bedněním a chvojím. vodovod byl velmi nespolehlivý a sloužil až do r. 1912 (!).

7. listopadu 1612 město požádalo vrchnostenský úřad o odvolání zákazu zásobování okolních vsí pivem, neboť morová nákaza byla již zažehnána.

Asi v r. 1618 Kryštof toužimské panství pronajal na 3 roky svému zeti Janu Vavřinci ze Žerotína.

20. května 1620 byla na Šibeničním vrchu postavena nová kamenná šibenice.

27. srpna 1620 postihl Toužim ničivý požár při němž vyhořelo celé město s výjimkou několika málo domů.

Vyhořelo 114 měšťanských domů a 22 stodol se sklizní, městská radnice (v ní všechna privilegia), obě školy farní kostel, fara, oba pivovary městská věž a až na jednu i všechny městské brány a věže městských hradeb, dále vyhořel zámek a panský dvorec s pivovarem, sladovnou (v ní 29 měřic hotového sladu), sýpka (v ní 1.300 měřic obilí) aj.

Po Bílé hoře bylo toužimské panství sužováno ležením císařských vojsk. 10. dubna 1622 si toužimští stěžovali na oddíl Pedra Antonia la Motty, které zde zimovaly. Kryštof na měste r. 1622 vymáhal kontribuci (válečnou daň) ve výši 19.760 kop m. gr., jako náhradu za způsobené škody. Toužimští si 31. června 1622 dali svou nevinu potvrdit u císařského podplukovníka Christiana von Illowa. Protože se Kryštof nechtěl vzdát své protestantské víry, musel odejít do emigrace (usadil se v sousedním Sasku) a svá panství v Čechách prodat.

Toužim za vlády sasko-lauenburských vévodů - Rozporuplné období dějin měst a Toužimi

23. srpna 1623 Kryštof Hasištejnský z Lobkovic své toužimské panství prodává za pouhých 71.000 zl. císařskému generálovi, Juliovi Jindřichovi, vévodovi sasko-lauenburskému. Julius Jindřich (19.4.1586 - 20.11.1665), syn sasko-lauenburského vévody Františka II., pocházel ze starší větve dolnosaského německého šlechtického rodu, který užíval titulu římských knížat a vévodů saských, engernských a westfálských. Jako mladší princ (měl 14 sourozenců z toho 3 bratry) si musel hledat štěstí mimo domov a tak se jako majitel kyrysnického pluku dostal až do Čech, kde stál na straně císaře v jeho boji proti českým stavům (za což si vysloužil žold ve výši 600.000 z1.). Později vstoupil do služeb známého císařského vojevůdce, generalissima Albrechta V. E. Valdštejna. Julius Jindřich byl zřejmě jeho nejvěrnějším spojencem a snad i přítelem (Valdštejn se jako kmotr v r.1629 zúčastnil v Toužimi křtu vévodova prvorozeného syna Františka Erdmana). Valdštejn si dal v Plzni složit od svých důstojníků slib věrnosti. Julius Jindřich první slib podepsal jako první, druhý pak jako druhý. Valdštejn na jeho útěku z Plzně do Chebu opustil mezi posledními (u Plané u M. Lázní) a tím se vyhnul osudnému Chebu, kde byl 24. 2. 1634 Valdštejn společně s věrnými pány Kinským a Illowem z tajného rozkazu císaře zavražděn. Julius Jindřich zřejmě pomáhal Valdštejnovi při tajných vyjednáváních s nepřátelskou protestantskou stranou, kde měl příbuzné. Po Valdštejnově smrti byl vzat císařem na milost a mohl mu dál věrně sloužit. Toužim se stala prvním vévodovým majetkem a tak si zde zřídil svou rezidenci. Tím město opět nabylo na své důležitosti a významu. Nástup nové vrchnosti měl však i svou stinnou stránku, neboť Julius Jindřich nebyl tak štědrým pánem jeho kdysi Vřesovicové či Plavenští. Omezoval a upíral městu jeho stará privilegia,

zejména ta, která ohrožovala rozvoj režijního hospodaření jeho velkostatku. Omezil a pak dokonce i zastavil výrobu piva v městských pivovarech, zrušil šenkovní monopol, mílové právo, omezil svobodné dědictví a další. Město se pochopitelně bránilo a v r. 1650 svou stížnost společně s Ostrovem předneslo až k císaři Ferdinandovi II. Habsburskému. 9. května 1650 císař nařídil vévodovi, aby ve věci potvrzení privilegií vyslechl své poddané z Toužimi a Ostrova. 21. července 1650 prosilo město Toužim místodržitelství v Praze, aby jejich žádost byla oddělena od ostrovské, protože Toužim nebyla zkonfiskována jako Ostrov a během stavovského povstání zachovávala věrnost císaři. Městský písař dal tajně, bez vědomí vrchnosti, vypsát ze zemských desek všechna tam zapsaná privilegia. Odvetou vrchnosti bylo sesazení městské rady a uvěznění provinivšího se písaře do městské věže. Další ranou byla pro město a jeho protestantské obyvatele rekatolizace. Vévoda v listopadu 1623 nařídil, aby do vánoc všichni Toužimští vykonali zpověď (ta byla vnějším výrazem přestupu na katolickou víru). Město požádalo o jednorozhodný odklad. Protestantský farář (pastor) musel odejít a na jeho místo byl dosazen dominikánský kněz Johannes von Auw, celý rok zde také kázal tepelský prior Zachariáš Bandhauer. Nejdříve byl ke zpovědi donucen purkmistr a městská rada, ostatní je pak následovali sami. Zda někdo odmítl a musel se vystěhovat, není známo. Město a jeho obyvatelé také trpěli třicetiletou válkou (1618-1648), ale oproti jiným městům ne tak výrazně. Jak již víme, Julius Jindřich měl dobré styky na obou válčících stranách a toho využíval k tomu, aby svá panství zabezpečil proti drancování, vypalování a vraždění. V r. 1641 zimovala v okolí toužimského panství císařská armáda. Na počátku září 1647 byla mezi císařskými a švédskými vojsky svedena dvanáctidenní bitva u Teplé (císař Ferdinand III. nějaký čas pobýval v Krásném Údolí) po níž císařští ustoupili a Švédové celý kraj vyplenili. Tentokrát byla postižena i Toužim, když jí byla vypálena ves Lhota, obyvatelé vsi byli přesídleni do Toužimi a založili zde novou čtvrť nazvanou přílehavě Nová Starost (dnes část Plzeňské ul. proti sokolovně a základní škole). I přes všechny pohromy, katastrofy a jiné nepříjemnosti si město udrželo jistý stupeň prosperity, která těžila z ústředního postavení Toužimi jako politického, správního, hospodářského i kulturního centra sasko-lauenburských panství. Kromě panství toužimského Julius Jindřich získal také panství Ostrov (1625), koupil panství Brložec a Podbořany (1626), Údrč (1640), Tepličku (1646), Měděnec (1655) a Nový Hrad (1663), vyženil panství Zákupy a Buštěhrad. V Praze kromě toho vlastnil dnešní Toskánský palác. Po vzoru svého velitele Albrechta z Valdštejna se snažil vybudovat rozsáhlé uzavřené dominium s vlastní politickou a hospodářskou správou. Proto také rozšiřoval i toužimské panství. Koupil dvůr v Poseči (od města Toužimi za 5.000 r. zl., v r. 1623) dále Mirovice (v r. 1624, se stejnojmennou vsí Pečkovcemi, Pávicemi a s mlýnem), tři selské dvory v Radyni (1634) a dvůr Německý Chloumek (1662). Toužimské, brložecké a údrčské panství vytvořilo rozsáhlý územní celek tvořený jedním městem (Toužim), dvěma městečky (Krásné Údolí a Útvina) a více než 40 vesnicemi. Kolem pol. 17 stol. na něm žilo asi něco přes 5,5 tisíce poddaných. Samotné toužimské panství mělo v r. 1658 3.374 poddaných. Patřilo k němu město Toužim, městečka Krásné Údolí a Útvina a 16 vsí: Český Chloumek, Číhaná, Chylice, Kojšovice, Kosmová, pustá Lhota, Mirovice, Odolenovice, Pávce, Pečkovice, Polikno, Přílezy Sedlo, Svinov Třebouň a Radyně. Přítomnost vévodského dvora se projevila i rozvojem uměleckých řemesel, mezi toužimskými měšťany - řemeslníky v té době najdeme zlatníky, cínaře, řezbáře, malíře a další. Podle soupisu poddaných z r. 1658 měla Toužim pouhých 554 obyvatel (z toho bylo 87 matek, 89 otců, 5 vdovců, 28 vdov, 168 synů a 177 dcer), což je třeba přičíst ztrátám způsobeným třicetiletou válkou a také tomu, že v počtu obyvatel nejsou zahrnuti panští úředníci a sloužící (včetně jejich rodin) a ve městě neusazení lidé (např. přesporní tovaryši, učedníci, čeled' aj.). Skutečný počet obyvatel se pohyboval asi kolem 700 osob. Podle sčítání k 20. dubnu 1686 měla Toužim již 781 obyvatel (opět bez panských úředníků a dalších cizích osob). 25. června 1652 město opět téměř celé vyhořelo i se zámkem. Městská rada se s výzvou o pomoc obrátila na vévodu a okolní města. Nejvýznamněji pomohl Ostrov. 2. 6. 1652 vévoda nařídil vrchnímu hejtmanovi, aby Vrchní úřad městu daroval potřebné stavební dřevo a jiný materiál, zejména k obnově kostela, školy a radnice a sepsal příslušnou prosbu o úlevu od daní k císaři. Původce požáru, jistý zednický tovaryš Samuel Stengl, odepřel bezplatnou pomoc při obnově města a byl za to 16. 12. 1652 odsouzen. 9. 9. 1655 bylo městu oznámeno, že na stavbu domku ponocného a na opravu městské věže panství vydalo 175 zl. 15 kr. 3 d. Obec zaplatila 20. 4. 1657 zpět 150 zl. 26. února 1661 byla vévodou konečně potvrzena městská privilegia, ovšem značně omezená. Město dalo na paměť této události na městskou věž (Horní bránu) osadit pamětní kamennou desku. Po zboření věže a brány byla tato pamětní deska přenesena na dnešní místo, na průčelí domu čp. 53. Na desce je alianční erb vévody a jeho manželky jejich monogramy včetně titulů a letopočet: J.G.G.I.H.H.Z.S.E.V.W. /V.G.G.A.M.H.Z.S.E.V.W. / G.P.V.H.L. 1661 (což v českém překladu znamená: "Z Boží milosti Julius Jindřich, vévoda ze Saska, Engernska a Westfálska / Z Boží milosti Anna Magdaléna, vévodkyně ze Saska, Engernska a Westfálska / hraběnka Popelová z Chlumu - Lobkovic 1661"). V r. 1665 se toužimského panství ujal mladý princ Julius František, který v r. 1666 zdědil majetek svého staršího bratra Františka Erdmana, vládnoucího sasko-lauenburského vévody. Také Julius František (16. 11. 1641 - 30. 9. 1689) byl vojákem a byl o něco úspěšnější než jeho otec. Byl "nad veškerou kavalerii římského císařského majestátu ustanoveným generálem", velitelem jízdy císařské armády

a dosáhl v ní hodnosti "svaté říše římské generálporučík". Stejně jako jeho otec i on věnoval pozornost rozšiřování svého majetku (zakoupil panství Ploskovice) a budování své rezidence v Ostrově. Patřil v té době mezi nejbohatší šlechtice v Čechách. 28. srpna 1666 vydal Vrchní úřad městu Toužimi nařízení ohledně ochrany proti požárům a "panujícím zlému moru a jiným nemocím". 2. ledna 1667 město požádalo o potvrzení svých privilegií v plném rozsahu, avšak bez úspěchu. Město svou prosbu o udělení zadržovaných privilegií opakovalo 4. 4. 1669.

Budování vévodské rezidence

Patrně již v r. 1623 byly zahájeny první práce na přestavbě v r. 1620 vyhořelého toužimského zámku. Nejrozsáhlejší stavební činnost zde panovala asi v l. 1630-32. Celý areál byl ranně barokně upraven a podstatně rozšířen. Na zámku sídlil jak vévoda a jeho dvůr, tak i Ústřední vrchnostenská správa. Nejreprezentativnější částí rezidence byl Horní zámek. Původní plavenský renesanční objekt byl rozšířen o jižní křídlo a zcela nově a nákladně vybaven a vyzdoben. Reprezentační rytířský sál, ale další prostory zámku zdobily cenné umělecké sbírky (např. obrazy věhlasných mistrů Lucase Cranacha, Petera P. Rubense, Albrechta Dürera či Pietra Breughela) Byla zde i zámecká kaple. Z bohaté kamenické výzdoby se dochoval pouze fragment dveřního portálu se znakem a monogramem vévody v akantové kartuši (nyní instalován v Dolním zámku).

Nově vybaven a vyzdoben byl i Dolní zámek (tzv. Amthaus), který byl administrativně-provozním zázemím rezidence (byla zde vrchnostenská kancelář obydli služebnictva, sklady, kuchyně apod.). Při zámku byla vybudována i jízdárna, která zřejmě stála mezi Horním a Dolním zámkem. Severně od zámku byl založen rozsáhlý zámecký park ve francouzském stylu, na jehož konci byl vybudován letohrádek (tzv. Lusthaus), který sloužil ke konání plesů, koncertů a snad i divadelních představení. V parku byla voliéra a také kašny (jedna z nich dosud stojí před dnešním pivovarem) a kaplička sv. Kříže. Rozšířen byl i starý zámecký hospodářský dvůr, k němuž přibyl nový pivovar se sladovnou a spilkou (vybudováno v r. 1661).

Asi kolem poloviny 30. let 17. stol. byla hlavní vévodská rezidence přenesena do Ostrova, kde přestavbou starého šlikovského zámku vzniklo velké a přepychové zámecké sídlo s rozsáhlým francouzským parkem, který byl ve své době nazýván osmým divem světa. V Ostrově umístěná umělecká sbírka patřila k největším v Čechách a předčila ji snad jen známá sbírka rudolfínská.

Přestože toužimský zámek ztratil svůj původní význam, byl po požáru v r. 1652 nákladně opraven. Již v r. 1653 byly zahájeny práce na vnitřních úpravách.

Z této doby se v patře jižního křídla Dolního zámku dochoval cenný dřevěný záklopový strop (objevený náhodně při stavebních úpravách v r. 1985) zdobený malbami rostlinných motivů doplněných o rodové erby sasko-lauenburských vévodů a iniciály tehdejší vrchnosti (Julia Jindřicha, jeho manželky Anny Magdalény a syna Julia Františka). V textu obsažené římské číslice ukrývají v podobě kryptogramu letopočet zhotovení tohoto stropu (zatím se ho nepodařilo rozluštit pro neúplnost textu).

Z r. 1653 rovněž pocházely nárožní osmiboké věže Dolního zámku.

Nová vrchnost svou stavební činnost neomezovala jen na svou rezidenci. V "Horním" Předměstí " vybuodovala v r. 1632 městský špitál (jeho pozůstatkem je dnes městské kino čp. 33).

Ten sloužil jako nemocnice a útulek pro nemocné a opuštěné poddané. Vrchnost jeho provoz zabezpečila důchody z přidělených polí, což mělo vystačit k vydržování osmi osob.

Velkou pozornost Julius Jindřich věnoval zvýšení obranyschopnosti města, k čemuž dal vybudovat Zámecký rybník a opevnit část předměstí.

Hráz Zámeckého rybníka se z části dochovala i s kamenným dvouobloukovým můstkem (dnes zasypán). Pod hrází stával Zámecký mlýn, blíže k zámku, pod dnešním pivovarem, pak stál malý Pudrový mlýn (vyráběl se v něm pudr na paruky). Ještě níže po toku Střely (pod dnešní benzínovou čerpací stanicí) byla sanytrová huť (vyráběl se zde sanytr, součást střelného prachu).

Opevnění části předměstí sestávalo z jednoduché hradební zdi (šíroké 0,5 až 0,75 m, vysoké 2,5 až 4 m a opatřené jednoduchými střílnami), kterou doplňoval příkop a zřejmě i val. Zeď začínala někde u Kostelní městské brány, ohrazovala "dolní" a "horní" Předměstí (zde využívala již existujících ohradních zdí zájezdních hostinců, špitálu, hřbitova) a dále Stodoly, kde navazovala na ohradní zeď zámeckého parku. Do takto ohrazeného předměstí se vjíždělo Předměstskou branou (byla to jednoduchá branka mezi kostelem sv. Martina a špitálem).

Z tohoto opevnění se dochovalo pouze několik málo úseků hradební zdi (v areálu děkanství čp. 19 a zahradě Domova důchodců čp. 468, která je býv. zahradou Steinbachova dvora a zájezdního hostince Nová hospoda).

Stranou zájmu nezůstal ani městský farní a hřbitovní (též špitální) kostel. V r. 1641 byly do věže farního kostele umístěny nové zvony, pokřtěné po vrchnosti "Jindřich", "Julius" a "Anna". V r. 1681 k nim přibyl nejmenší zvon pokřtěný jako "Laktus".

Toužim jako centrum vrchnostenské správy

Již ve 20. letech 17. stol. byl k patrimoniální správě rodičů se sasko-lauenburského dominia v Toužimi vytvořen "Saský knížecí důchodní úřad" (Rentamt), který sídlil v Dolním zámku.

Zpočátku spravoval jen česká panství Julia Jindřicha, od r. 1656 pak i jeho rodné Sasko-Lauenbursko v Dolním Sasku (Německu).

Úřad zorganizoval vévodův dvorní rada a gubernátor jeho panství Walter von Nischwitz. Do čela úřadu byl povolán zbohatlý pražský finančník Jan de Witte.

Někdy kolem r. 1640 (1649?) byl výše uvedený úřad reorganizován ve "Vrchní úřad" ("Oberamt"). V čele úřadu stál vrchní hejtman.

Vrchní hejtman řídil kancelář vrchní inspekce, ústřední pokladny a účetní revize. S jejich pomocí pak spravoval jednotlivé panské kanceláře na panstvích, v jejichž čele stáli hejtmani.

V panské kanceláři působili specializovaní úředníci - důchodní (příp.. kontribuční a sirotčí), písař (vedl účetní agendu a shromažďoval platy od poddaných), pojezdny (nebo purkrabí - spravoval nemovitý majetek, pečoval o živočišnou výrobu, řídil roboty), obroční písař (pečoval o polní hospodářství a nakládání s jeho produkty) s poklasným (dohlížel na sklizeň), dále porybný sládek, polesný, lovcí aj. Hejtmanům byli dále podřízeni šafáři (správci panských dvorů) a vesničtí rychtáři (ti pečovali o pořádek ve vsi, vedli vesnickou samosprávu včetně soudnictví zajišťovali robotu, apod.). Jednou ročně hejtman se svými úředníky objížděl všechny vsi a zúčastňoval se zde výročních soudů, "sázel" rychtáře a vesnickou radu (tzv. přísežné), vybíral poplatky a dávky od poddaných.

Městská samospráva (např. v Toužimi) podléhala přímo vrchnímu hejtmanovi, který ji také jménem vrchnosti "sázel".

Kolem pol. 17. stol. byla ústřední patrimoniální správa převedena do Ostrova, čímž význam Toužimi značně utrpěl. Asi v r. 1638 byl na místo vrchního hejtmána a dvorního rady povolán Antonín Steinbach ze Steinbachu.

Tento německý šlechtic byl zřejmě důstojníkem ve vévodově pluku, ale již před r. 1634 přešel do vrchnostenské správy jako úředník. A. Steinbach tyto funkce zastával až do své smrti v r. 1678. Během svého působení ve vévodských službách se domohl značného bohatství (držel např. panství Líšňany, Hunčice a Krašovice na Plzeňsku, a dále řadu statků na sasko-lauenburských panstvích) a v roce 1664 byl přijat do rytířského stavu, byl mu polepšen erb a povolen přídomek z Kranichsteinu. Po příchodu do Toužimi si zde vybudoval městskou rezidenci, jakýsi malý městský palác.

Tato rezidence byla označována jako "Velký" nebo "Zelený" dům a stála na místě dnešních domů čp. 49, 50 a 51. Vznikla přestavbou dvou starých, pozdně gotických měšťanských domů (jádro jednoho z nich tvoří součást domu čp. 51). Podle historika Fr. Albrechta se na jednom z těchto domů (čp. 50) měl nalézat renesanční bosovaný kamenný portál s klenákem zdobeným cechovním znamením sladovníků, letopočtem 1600 a značkou (písmeny bss nebo číslicemi 655), který byl při přestavbě domu v r. 1909 přenesen na nynější místo, na dům čp. 43 na náměstí Jiřího z Poděbrad. Po požáru města v r. 1652 byla Steinbachova rezidence barokně přestavěna. Z té doby také pochází ranně barokní kamenný domovní sedátkový portál (s renesančními prvky), který byl v r. 1927 sejmuto a věnován muzeu v Lokti a pak instalován na purkrabství tamního hradu, kde je k vidění dodnes. V klenáku je rodový erb a iniciály A. Steinbacha s letopočtem 1657. Po Steinbachově smrti byl dům prodán, rozdělen a v pozdějších dobách přestavěn. Jeho zbytkem je dnešní Steinbachův dům čp. 51. Kromě uvedené rezidence tu vrchní hejtman vlastnil další majetek: domy, zahrady, chmelnice a také zájezdní hostinec "Novou hospodu".

Toužim za vlády bádenských markrabat

Sasko-lauenburské dominium bylo po smrti Julia Františka rozděleno mezi jeho dcery. Ostrovskou část panství s Toužimi získala mladší Františka Sibyla Augusta.

Františka S. Augusta (21.1.1675 - 10.7.1733) byla provdána za Ludvíka Viléma, markraběte z Baden-Badenu (8.4.1655 - 7.1.1707). Markrabě byl ve službách císaře a vyznamenal se především jako úspěšný vojevůdce ve válce proti Turkům (1683-88) v níž si vysloužil přezdívku "Turkenlouis" čili "Ludvík Turek" nebo "Turkensieger" čili "Turkobijec." Turci ho pro jeho typickou rudou kazajku nazývali "rudý král." Když válka skončila a markrabě se chystal k návratu do rodného Bádenska, bylo toto obsazeno a zcela zničeno Francouzi během tzv. orleánské války (o falcké dědictví v l. 1688-97). Sňatek s bohatou nevěstou mu tedy přišel velmi vhod. Po skončení války markrabě přesídlil z Ostrova do bádenského sídelního města Rastattu, ale dlouho zde nepobyl, neboť jej odtud vyhnala další válka, tentokrát o španělské dědictví (1700-1714). Markrabský dvůr tedy znovu přesídlil do Čech. Toužim, která již za války sasko-lauenburských vévodů poklesla na pouhé administrativně-hospodářské středisko přílehlého panství a na vedlejší rezidenční sídlo, hostila vrchnost od 2. pol. 17. stol. jen občas. Rozvoj města se zpomalil. K určitému oživení došlo až

během vlády Bádenských. V r. 1699 byla ke kostelu Narození P. Marie přistavěna boční kaple Bolestného smrtelného strachu Kristova.

K ochraně zemských hranic před vpádem francouzských vojsk muselo v r. 1703 vyslat toužimské panství 10 mužů.

V r. 1705 byl na náměstí vztyčen mariánský (morový) sloup, u něhož byly konány každoročně tři litanie k čemuž toužimský primas (purkmistr) v r. 1708 založil nadaci 200 zl.

Modlitby u tohoto sloupu měly ochránit město a jeho obyvatele před různými živelnými pohromami a jinými neštěstími. Později byl sloup doplněn o sochy čtyř světců - ochránců, sv. Jana Křtitele, sv. Josefa, sv. Floriána a sv. Jana Nepomuckého.

Mariánský sloup nebyl jediným kamenosochařským dílem ve městě, již rok před ním byla v Kozi Víšce vztyčena boží muka Ecce Homo, další z r. 1742 byla u hřbitova. Stály zde i tři sochy sv. Jana Nepomuckého.

Jedna na dnešním Malém náměstí druhá z r. 1749 u mostu pod zámekem a třetí na náměstí na nároží zámku (na sloupu) byla z r. 1800. Až na mariánský sloup se všechna tato umělecká díla stala obětí doby po r. 1945.

Po smrti svého manžela se Františka S. Augusta ujala sama vlády za své nedospělé syny 24. září 1710 se uskutečnilo slavnostní sázení městské rady v Toužimi.

Nejdříve se městská rada a celá obec shromáždila v pláštích a odtud se odebrala do farního kostela na slavnostní mši. Po ní se z kostela vydal průvod v čele s hejtmanem a obročním písařem na radnici, kde hejtman pronesl projev, v němž poděkovat "staré" radě a do jejích křesel povolal radu "novou". Další obnovování městské samosprávy (podle dochovaných listin) proběhlo 16. 4. 1720, 16. 12. 1732, 18. 2. 1737 a 6. 2. 1744. Panství se pokoušelo o dolování kovů (zlata, stříbra, cínu aj.) v okolí Příleze a Brložce. V Toužimi byl proto zřízen "knížecí horní úřad" ("Bergamt").

Pokus však skončil nezdarem. V září 1718 v Toužimi kázali jezuitští misionáři, konalo se i procesí za účasti velkého počtu obyvatel. Město se několikrát obrátilo k markraběnce se žádostí o potvrzení a navrácení svých privilegií.

20. října 1721 bylo městu opět povoleno vaření piva (ovšem za poplatek 8 zl. z várky vařené z 18 měřic sladu a 7 sudů vody). 9. července 1722 bylo Toužimským povoleno pálení vína a jeho prodej do okolních vsí za roční poplatek 5 r. zl.

V r. 1714 se markrabský dvůr vrátil zpět do zničeného Rastattu. Markraběnka se energicky ujala obnovy válkou zničené země. Město Rastatt bylo znovu vystavěno i s rezidenčním zámekem. Při výstavbě města se uplatnilo velké množství řemeslníků, umělců a dělníků z českých panství, tedy i z Toužimi. Mezi nimi vynikl především architekt a dvorní stavitel Michal Ludvík Rohrer a jeho bratři z Toužimi.

Po její smrti se dědictví ujal nejstarší syn Ludvík Jiří Simpert (7. 6. 1702 - 22. 10. 1761), který 20. září 1736 městu potvrdil jeho privilegia v tom rozsahu, jak je udělila jeho matka. Jeho bratr princ August Jiří (14. 1. 1706 - 4. 2. 1771) se v r. 1737 oženil s Marií Viktorií, vévodkyní z Arenbergu, Archotu a Croy. Jako jejich rezidence jim byla přidělena Toužim.

Toužimský zámek byl ve špatném stavu, musel být narychlo vybaven potřebným zařízením. Příjezd novomanželů do Toužimi dne 30. prosince 1737 popisuje dobová zpráva: "Vjezd do města byl slavný. Již v poledne stálo množství měšťanů a obyvatel ve zbrani, kvůli opožděnému příjezdu však až večer po setmění mohli dávat salvy jak z malých, tak hrubších děl. K většímu prokázání oddanosti nejen měšťané, ale i mladí junáci vytvořili ozbrojenou setninu s polní kapelou a kudy jejich Jasnosti projížděly, sice od špitální brány až k zámecké rezidenci, byla všechna okna domů vyzdobena světly. Druhého dne pak jak od kněžstva, tak i panského úřednictva a také zdejšího magistrátu byly ve vážné úctě s blahopřáními a poklonami pozdraveny. Tak slavný příjezd to byl."

Ale již 24. 10. 1738 Toužim opustili a odjeli do Bádenska. V l. 1738-42 byl přestavován farní kostel, který byl měl být z větší části zbořen (kromě staré věže a severní boční kaple) a znovu barokně vystavěn. 8. května 1738 byl rovněž položen základní kámen ke stavbě nové fary (čp. 19) v jižní části "dolního" Předměstí.

Je to jedna z nejcennějších barokních staveb ve městě, jejímž autorem je útviský stavitel Johann Schmied, který se proslavil zejména stavbou poutního kostela sv. Anny v Sedlci u K. Varů.

V r. 1742 město utrpělo velké škody průchody císařských i nepřátelských francouzských vojsk. Ve dnech 14. až 22. prosince zde bylo 15.000 Francouzů, kteří se u Lachovic střetli s 500 uherskými husary. Francouzi ustoupili a přitom ztratili mnoho mužstva i materiálu (měli 500 padlých a 1.200 zajatých).

Ludvík Jiří byl vášnivým lovcem (měl přezdívku "Jagerlouis" čili "Ludvík Lovec") a často zajížděl i na toužimské panství (byla zde obora). Proto začal v r. 1750 zdejší sídlo přestavovat na lovecký zámek. Práce však přerušil další ničivý požár města 27. června 1752.

Požár vypukl odpoledne v Předměstí u jedné staré ženy, která vařila kolomaz. Během tří hodin lehlo celé město i se zámekem popelem.

Následovaly rozsáhlé opravy všech domů, zámku a kostelů. Některé stavby zřejmě v té době také zanikly, např. zámecká zbrojnice (u Dolní městské brány) a masné krámy. Přebudována (rozdělena) byla také městská radnice. Byl vybudován nynější zámecký pivovar.

Po smrti Ludvíka Jiřího se vlády ujal August Jiří. 15. září 1762 muselo město pruskému generálmajorovi Bellingenovi vyplatit 256 zl. 36 kr. "výpalného." Pruská vojska způsobila velké škody na panství i ve městě. 20. února 1766 potvrdila císařovna Marie Terezie městu všechna jeho privilegia.

21. března 1768 byl výroční trh konaný na Stětí sv. Jana přeložen na sv. Martina (11. 11.).

August Jiří zemřel bez potomků, ale na základě smlouvy a povolení císařovny se jeho českých majetků mohla ujmout neteř Alžběta Augusta (28. 3. 1725 - 7. 1. 1789), ale jen na doživotí. Pak měly její panství připadnout jako odúmrť královské komoře.

V l. 1774-1778 byla provedena rekonstrukce farního kostela. Z té doby také pocházejí nástěnné malby oltářů od malíře J. J. Kramolína. V r. 1785 byla toužimská farnost povýšena na děkanství.

18. srpna 1787 císař Josef II. potvrdil toužimská městská privilegia.

V r. 1783 Alžběta Augusta toužimské panství pronajala svému bratranci knížeti Janu Schwarzenberkovi na 15 let. Když markraběnka i její bratranec Jan zemřeli (oba v r. 1789), přešel pronájem na Janova syna Josefa. V r. 1799 přešla správa panství na královskou komoru.